

רומוליאה צידונית גיאופיט מזרח ים-תיכוני (מרץ 2024)

ערגה אלוני

תקציר: רומוליאה צידונית *Romulea Phoenicea Mouterde* המשתייכת למשפחת האירוסיים היא גיאופיט אנדמי לישראל, לבנון וסוריה, המקדים לפרוח בחורף. לצמח פקעת מוארכת מכוסה קליפות חומות המפתחת מערכת עלים פשוטים ארוכים וצרים. מבניהם, עולה עמוד פריחה עטוף בשני עלי מעטפת ירוקים -חפה וחפית. בהתבגרות הפרח הוא נפתח ביום שמש, ששת עלי המעטפת הסגולים נוטים אחורנית ונחשף בסיס צינור הפרח שלו רקע צהוב. במרכז ממוקמים 3 אבקנים ניצבים, בעלי לשכות עבות מבניהן בולט עמוד עלי עם 3 צלקות כל אחת מפורדת ל2. השחלה תחתית, הפרי הלקט.

=====

רומוליאה צידונית *Romulea phoenicea Mouterde* המשתייכת למשפחת האירוסיים היא גיאופיט בעל פקעת בקוטר 0.8-1.2 ס"מ עטופה בקליפות קרומיות חומות (Feinbrun-Dothan 1986) טמונה בקרקע בעומק 5 - 10 ס"מ. בתחילת החורף הצמח מפתח מערכת עלים דמויי סרגל צרים מרזביים מאופיינים בחריצי אורך, רוחבם 0.5 ס"מ גובהם 7-10 ס"מ מסורגים בצפיפות בבסיס הצמח. מבין העלים עולים פרחים בודדים כל אחד נושא על עוקץ באורך 4-10 ס"מ.

רומוליא צידונית *Romulea Phoenicea Mouterde* מימין בצל הצמח. באמצע: העלים מוארכים סרגליים קעורים. הפרח נישא על עוקץ. משמאל: פרח נישא על עוקץ בבסיס הכותרת חפה וחפית. בין העלים מגיח ניצן נוסף. צילמה ערנה אלוני ©

הפרח עטוף בשני עלים ירקרקים מוארכים- חפה וחפית, להם שפה קרומית וקצה מחודד (פינברון-דותן, דנין 1991). שני העלים חופים ומגנים על הפרח עד השלב בו הוא מתבגר. עם הבשלת הפרח אונות הכותרת מפעילות לחץ ודוחקות את החפה והחפית. הן מתרחקות זו מזו אך נותרות על עוקץ הפרח. הפרח דו-מיני נכון קוטרו 2.5 ס"מ, בעל עטיף כותרתי דמוי משפך צבעו סגול. צינור הפרח קצר מאוחה צבע תוכו צהוב, עם פסי אורך צהובים אנכיים הנמשכים מעט אל בסיס אונות העטיף. 6 אונות העטיף הסגולות ארוכות מסודרות בשני דורים 3 עלים בדור חיצוני ו3 בדור פנימי (שמידע 1983). מסודרים כך שבין שני עלים בדור חיצוני ממוקם עלה בדור פנימי. בימים בהירים שטופי שמש הפרח נפתח לרווחה. אונות הכותרת נוטות אחורנית ונחשפים מספר עורקים סגולים כהים על האונות שנראים כקווי צוף. בימי סגריר הפרח סגור.

רומוליא צידונית *Romulea Phoenicea* Mouterde משמאל: פרח פתוח חלקית, במרכזו אבקנים חובקים עמוד עלי בעל שלוש צלקות כל אחת מפוצלת לשתיים. צילמה ערגה אלוני © באמצע: אבקנים וצלקת בהגדלה. צילם אהוד הלפרין המקור "צמח השדה" ©. משמאל: צלקת בשיא הבשלתה גבוהה מהאבקנים. צילמה ערגה אלוני ©

במרכז הפרח בולטים אברי המין: 3 אבקנים אנכיים צמודים זה לזה, זיריהם מעובים בראשם לשכות צהובות אנכיות אורכם כאורך הזיר. בהבשלתן הן נפתחות כלפי חוץ ומפזרות גרגירי אבקה. מבין האבקנים מגיח עמוד עלי לבן דק הנושא בראשו 3 צלקות כל אחת מפוצלת לשתי אונות. עמוד העלי מתנשא גבוה מעל הלשכות (מה שמקטין האבקה עצמית). השחלה תחתית בת 3 מגורות מכילה ביציות רבות. האבקת הפרח נעשית ע"י חרקים. הפרי המתפתח הוא הלקט הנפתח ב3 קשוות שמשחרר בהבשילו זרעים כדוריים-חומים. פורחת בחודשים ינואר-מרץ.

רומוליא צידונית היא צמח נדיר, בית גידולה הוא גריגה, חורש ויער. גדלה בגליל העליון, בגולן ובכרמל על קרקעות טרה רוסה אבניות. תפוצתה מצומצמת לישראל לבנון וסוריה (RBG Kew 2023).

ספרות

פינברון-דותן נ דנין א 1991 המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל כנה ירושלים.

שמידע (אלון עורך) 1983 החי והצומח של ארץ-ישראל אנציקלופדיה שימושית מאוירת הוצאת משרד הבטחון החברה להגנת הטבע כרך 11 עמ' 252.

RBG Kew. 2023. *Romulea phoenicia* Mouterde. Plants of the World Online. Royal Botanic Gardens, Kew. Published on the Internet. Accessed: 2023 Dec 6. Available from:
<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:440812-1>

Feinbrun-Dothan N 1986 *Flora Palaestina* the Israel academy of sciences and humanities Jerusalem Vol 4 p 127 -129

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: אלוני ע 2024 **רומליאה צידונית** גיאופיט מזרח ים-תיכוני (מרץ 2024). פורחי החודש, כתב-עת "כלנית", 9.

=====

[רומליאה צידונית גיאופיט מזרח ים-תיכוני \(מרץ 2024\)](#)
